

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců JUDr. Viktora Kučery a JUDr. Lenky Matyášové v právní věci žalobce: **P. Č.**, zast. Mgr. Davidem Zahumenským, advokátem se sídlem třída Kpt. Jaroše 1922/3, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 1, Praha, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 18. 11. 2019, č. j. 60 Ad 10/2019 - 32,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalovaný **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Odměna a náhrada hotových výdajů ustanovenému zástupci žalobce Mgr. Davidovi Zahumenskému, advokátu se sídlem třída Kpt. Jaroše 1922/3, Brno, **s e u r č u j e** částkou ve výši 3146 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Kasační stížností se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhal zrušení v záhlaví citovaného rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích (dále jen „krajský soud“), kterým krajský soud zamítl jeho žalobu proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 6. 2019, sp. zn. SZ/MPSV-2019/94916-913, č. j. MPSV-2019/115000-913. Tímto rozhodnutím žalovaný zamítl stěžovatelovo odvolání a potvrdil rozhodnutí Úřadu práce České republiky – Krajské pobočky v Českých Budějovicích (dále jen „správní orgán I. stupně“) ze dne 15. 4. 2019, sp. zn. UP/19873/2019/HN, č. j. 27923/2019/CBU, jímž stěžovateli nebyla přiznána dávka mimořádné okamžité pomoci na úhradu nezbytného jednorázového výdaje.

[2] Správní orgán I. stupně žádost o přiznání dávky mimořádné okamžité pomoci obdržel dne 18. 2. 2019. Stěžovatel žádost odůvodnil tím, že mu ke dni 1. 5. 2019 končí nájemní poměr v N. ulici (v Č. B.), a proto si musí obstarat nové bydlení. Předpokládal jednorázový výdaj v celkové výši 17 500 Kč (5500 Kč první úhrada pronajímateli, 5500 Kč kauce a 6500 Kč poplatek realitní kanceláři). K žádosti přiložil inzerci dvou bytů k pronájmu.

[3] Správní orgán I. stupně dne 26. 2. 2019 zjistil, že byty, jejichž nabídku k pronájmu stěžovatel předložil, již byly přislíbeny jiné osobě. Následně stěžovateli zaslal dvě výzvy k osvědčení výše požadované dávky mimořádné okamžité pomoci, ale stěžovatel ani jedné z výzev nevyhověl. Konkrétně po stěžovateli správní orgán I. stupně požadoval, aby doložil návrh nájemní smlouvy nebo příslib rezervace bytu od realitní kanceláře. Obě zmíněné výzvy obsahovaly poučení, že pokud stěžovatel nesplní v nich uloženou povinnost ve lhůtě 8 dnů, nebude mu dávka v hmotné nouzi přiznána. Po každé výzvě navíc správní orgán I. stupně zaslal stěžovateli zprávu s odkazy na nabídky bytů k pronájmu. Dlužno dodat, že stěžovatel prostřednictvím datové schránky odpověděl na obě tyto zprávy s tím, že *„děkuje za informace, [...] avšak bez přiznané peněžní pomoci nemůže kontaktovat nikoho“*. Vzhledem k tomu, že stěžovatel výzvám nevyhověl, rozhodl správní orgán I. stupně o nepřiznání dávky mimořádné okamžité pomoci výše citovaným rozhodnutím č. j. 27923/2019/CBU.

[4] Proti tomuto rozhodnutí brojil stěžovatel odvoláním. Žalovaný však shledal, že výše uvedené výzvy správního orgánu I. stupně byly důvodné, a proto výše citovaným rozhodnutím č. j. MPSV-2019/115000-913 stěžovatelovo odvolání zamítl a prvostupňové rozhodnutí potvrdil.

II. Rozhodnutí krajského soudu

[5] Stěžovatel napadl rozhodnutí žalovaného u krajského soudu. Předně namíтал, že jej správní orgán I. stupně neměl vyzývat k předložení návrhu nájemní smlouvy nebo příslibu rezervace bytu – vzhledem k tomu, že pro svou chudobu nemohl denně telefonovat v reakci na nabídky bydlení, bylo vyloučeno, aby požadované dokumenty předložil. Žalovaný se dále nevypořádal se všemi odvolacími námitkami, a jeho rozhodnutí je tak nepřezkoumatelné.

[6] Krajský soud předně dospěl k závěru, že žalovaný vypořádal všechny stěžovatelovy odvolací námitky přezkoumatelným způsobem. Dále shrnul relevantní právní úpravu a uzavřel, že pokud na straně žadatele o dávku (zde stěžovatele) chybí součinnost s rozhodujícím správním orgánem, a nelze proto určit výši předpokládaného výdaje, na který má být mimořádná okamžitá pomoc poskytnuta, nelze dávku v hmotné nouzi přiznat. Stěžovatel byl poučen o tom, že pokud nedoloží požadované doklady, nebude mu dávka mimořádné okamžité pomoci přiznána, a přesto výzvám správního orgánu I. stupně nevyhověl. Ohledně možnosti správního orgánu nepřiznat dávku mimořádné okamžité pomoci v případě, že žadatel nevyhověl výzvě osvědčit rozhodné skutečnosti, krajský soud odkázal na rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 16. 3. 2016, č. j. 20 Ad 35/2015 - 23. K nemajetnosti stěžovatele krajský soud uvedl, že mu nic nebránilo využít jiného způsobu komunikace než telefonování – např. emailovou nebo datovou schránku nebo komunikovat za součinnosti s Magistrátem města České Budějovice. Krajský soud tedy

pokračování

žalobu zamítl podle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

III. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[7] Stěžovatel napadl rozsudek krajského soudu kasační stížností. Společně s kasační stížností podal návrh na ustanovení zástupce. Nejvyšší správní soud stěžovateli ustanovil zástupcem advokáta Mgr. Davida Zahumenského usnesením ze dne 11. 3. 2020, č. j. 5 Ads 438/2019 - 17. V kasační stížnosti předně tvrdil, že je napadený rozsudek nepřezkoumatelný, neboť nevypořádal všechny jeho námitky. Stěžovatel dále v podstatě zopakoval své žalobní námitky. Zdůraznil, že pro svou nemajetnost nemohl komunikovat s možnými pronajímateli, neboť připojení k internetu i telefonování je nemálo zpлатněno. Nemohl vyhovět výzvě předložením příslibu rezervace bytu nebo návrhu nájemní smlouvy, neboť v těchto věcech nemohl s možnými smluvními partnery vyjednávat, aniž by měl k dispozici „*likvidní prostředky*“. Krajský soud dle jeho názoru pochybil, když na nyní projednávanou věc aplikoval závěry z výše citovaného rozsudku č. j. 20 Ad 35/2015 - 23, neboť v uvedeném případě bylo zásadní otázkou, zda se žadatel o dávku „*pokusil o podvod*“. Stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek krajského soudu i napadené rozhodnutí žalovaného a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

[8] Žalovaný se plně ztotožnil s argumentací i závěry krajského soudu a navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

IV. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[9] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas, směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je podání kasační stížnosti přípustné, a stěžovatel je řádně zastoupen v souladu s § 105 odst. 2 s. ř. s. Poté přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, ověřil při tom, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti, a dospěl k následujícímu závěru.

[10] Kasační stížnost není důvodná.

[11] Nejprve k namítané nepřezkoumatelnosti, která představuje takovou vadu, že se jí Nejvyšší správní soud musí zabývat i tehdy, pokud by ji stěžovatel nenamítal, tedy z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.). Vlastní přezkum rozhodnutí krajského soudu je totiž možný pouze za předpokladu, že napadené rozhodnutí splňuje kritéria přezkoumatelnosti. Tedy, že se jedná o rozhodnutí srozumitelné, které je opřeno o dostatek důvodů, z nichž je zřejmé, proč krajský soud rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku rozhodnutí.

[12] Veškerá výše uvedená kritéria napadený rozsudek krajského soudu splňuje. Jedná se o srozumitelné a odůvodněné rozhodnutí. Z jeho obsahu je jasné, jaké otázky – v návaznosti na žalobní body – krajský soud považoval za rozhodné, a vzájemná souvislost jednotlivých úvah, jakož i nosné důvody (*ratio decidendi*), které v napadeném rozsudku vyslovil, jsou zřetelné. Je na krajském soudu, aby žalobní body vypořádal, logicky odůvodnil a relevantně argumentoval s uvedením skutkových a právních důvodů, což se v

projednávaném případě stalo. Ve své podstatě jde o jedinou otázku, a to zda mohl správní orgán I. stupně po stěžovateli požadovat návrh nájemní smlouvy, popř. příslib rezervace bytu k osvědčení nároku na dávku a její výše, a to navzdory stěžovatelově nemajetnosti. Na tuto otázku krajský soud odpověděl a představil právní názor, v jehož konkurenci stěžovatelovy dílčí argumenty neobstojí.

[13] Stěžovatele je třeba upozornit, že smyslem soudního přezkumu není opakovat, co již bylo vyřčeno. Vzhledem k tomu, že většinu kasační stížnosti tvoří pouhé zopakování žalobních bodů bez jakékoliv relevantní reakce na argumentaci krajského soudu, Nejvyšší správní soud pouze stručně shrne, co již ve svém rozsudku vyložil krajský soud, a odůvodnění doplní o aspekty, které považuje za podstatné. Řízení o kasační stížnosti je ovládáno zásadou dispoziční a Nejvyšší správní soud je tedy, vyjma případů taxativně uvedených, uplatněnými důvody kasační stížnosti vázán. Obsah a kvalita kasační stížnosti tak významně předurčují obsah a kvalitu rozhodnutí soudu, vč. rozsahu jeho přezkumné činnosti. Soud není povinen ani oprávněn domýšlet argumenty za stěžovatele. Takovým postupem by přestal být nestranným rozhodčím sporu, ale přebíral by roli advokáta; k tomu srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 2. 2012, č. j. 1 Afs 57/2011 - 95, ze dne 22. 4. 2014, č. j. 2 Ads 21/2014 - 20, ze dne 27. 10. 2010, č. j. 8 As 22/2009 - 99, ze dne 18. 6. 2008, č. j. 7 Afs 39/2007 - 46, a ze dne 17. 12. 2008, č. j. 7 As 17/2008 - 60.

[14] Smyslem mimořádné okamžité pomoci podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění rozhodném pro projednávanou věc (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“), je odvrátit nežádoucí mimořádný stav, který by osobu v hmotné nouzi v důsledku absence prostředků jinak postihl. Nelze však mimořádnou okamžitou pomoc poskytnout, pokud žadatel žádným způsobem nedoloží existenci a výši předpokládaného výdaje, jimž se nežádoucí stav odvrací.

[15] Výše uvedené potvrzuje § 49 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi, podle kterého „[n]esplní-li osoba uvedená v odstavcích 1 až 4 ve lhůtě stanovené příslušným orgánem povinnosti uvedené v odstavcích 1 až 4, může být po předchozím upozornění žádost o dávku zamítnuta, výplata dávky zastavena, nebo dávka odejmuta“. Jednou z povinností přitom podle § 49 odst. 1 písm. a) téhož zákona je „osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, na její výši nebo výplatu a na výzvu se osobně dostavit k příslušnému orgánu pomoci v hmotné nouzi, nebrání-li tomu těžko překonatelné překážky, zejména zdravotní stav“. Povinností žadatele o dávku je podle § 49 odst. 2 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi též „vyhovět výzvě orgánu pomoci v hmotné nouzi, aby osvědčil skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši nebo výplatu, a to ve lhůtě do 8 dnů ode dne doručení výzvy, neurčil-li orgán pomoci v hmotné nouzi delší lhůtu“.

[16] Nejvyšší správní soud již v obecné rovině vyslovil, že pokud žadatel či příjemce dávky neosvědčí skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši nebo výplatu na výzvu správního orgánu v zákonné osmidenní nebo delší stanovené lhůtě, porušuje svou povinnost vyplývající z § 49 odst. 2 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi, a vystavuje se tím zároveň následkům předvídaným v § 49 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi, tzn. zamítnutí žádosti, zastavení výplaty dávky či jejímu odnětí (srov. rozsudky ze dne 31. 3. 2010, č. j. 3 Ads 138/2010 - 43, ze dne 11. 11. 2010, č. j. 4 Ads 83/2010 - 136, nebo ze dne 16. 8. 2017, č. j. 1 Ads 183/2017 - 31).

pokračování

[17] V nyní projednávaném případě se stěžovatel pokusil osvědčit existenci a výši nároku na dávku tím, že správnímu orgánu I. stupně zaslal společně s žádostí o mimořádnou okamžitou pomoc nabídky dvou bytů k pronájmu. Prostá nabídka bytu k pronájmu ovšem bez dalšího neosvědčuje, že si stěžovatel skutečně bude moci některý z inzerovaných bytů pronajmout. Správní orgán I. stupně navíc zhruba týden po obdržení stěžovatelovy žádosti zjistil, že předložená nabídka bytů není aktuální, neboť jejich pronájem již byl přislíben jiné osobě – bylo tak prakticky vyloučeno, že by stěžovatel mohl bydlet v některém z těchto bytů. Je zřejmé, že za této situace správnímu orgánu I. stupně nezbývalo než stěžovatele vyzvat, aby sdělil, na pronájem kterého konkrétního bytu poskytnutí dávky mimořádné okamžité pomoci požaduje, a toto tvrzení vhodným způsobem osvědčil. Návrh nájemní smlouvy nebo příslib rezervace bytu tento účel splňují a zároveň jejich obstarání pro stěžovatele nepředstavuje žádné nadbytečné břímě – vyjednávat o pronájmu bytu by musel stejně tak, i kdyby mu byla požadovaná dávka v dané věci přiznána. Výzvy správního orgánu I. stupně tedy byly důvodné.

[18] Se stěžovatelem nelze souhlasit, že neměl možnost vyhovět výzvám správního orgánu I. stupně kvůli své nemajetnosti. Nejvyšší správní soud nevylučuje, že nemajetnost by mohla být za jistých okolností těžko překonatelnou překážkou ve smyslu § 49 odst. 1 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi, která žadatele o mimořádnou okamžitou pomoc zbavuje jeho povinnosti osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši nebo výplatu, ale to neplatí v nyní projednávané věci. Jak správně uvedl krajský soud, stěžovatel nemusel kontaktovat potenciální pronajímatele pouze prostřednictvím telefonních hovorů. Mohl komunikovat též prostřednictvím internetu (stěžovatel po celou dobu řízení ke komunikaci se správními orgány a soudy využívá datovou schránku), popř. mohl komunikovat za součinnosti se sociálními pracovníky Magistrátu města České Budějovice. Soud si je vědom stěžovatelova názoru, který vyjádřil v řízení o žalobě ve svém podání ze dne 25. 9. 2019, že domáhat se poštovního či osobního styku bez předešlého telefonního hovoru je nedůvěryhodné, nicméně má toto tvrzení za zcela nepodložené.

[19] Lze tedy uzavřít, že správní orgány nepochybily, pokud stěžovatelovu individuální situaci vyhodnotily tak, že mu žádné vážné důvody nebrání osvědčit výši předpokládaného výdaje. Vzhledem k tomu, že jej správní orgán I. stupně společně s výzvou poučil o tom, že v případě, že jí nevyhoví, nebude mu dávka v hmotné nouzi přiznána, neporušil ani svou poučovací povinnost.

[20] Odkaz krajského soudu na výše citovaný rozsudek Krajského soudu v Ostravě (č. j. 20 Ad 35/2015 - 23) je též případný. Krajský soud z něj totiž dovodil pouze, že pokud žadatel o dávku nesplní povinnost uloženou ve výzvě, je to důvod pro to, aby dávka nebyla přiznána. Tento závěr je zjevný i při jednoduchém jazykovém výkladu zákona o pomoci v hmotné nouzi. Dílčí skutkové okolnosti přitom nejsou rozhodné – ani v citované věci nebyl „podvod“ důvodem pro nepřiznání dávky, jak uvádí stěžovatel. Tímto důvodem bylo právě nevyhovění výzvě obdobně jako v nyní projednávaném případě.

[21] Nejvyšší správní soud podotýká, že správní orgán I. stupně postupoval šetrně a s ohledem na individuální situaci stěžovatele, neboť nerozhodl o nepřiznání dávky pomoci v hmotné nouzi ihned poté, co stěžovatel nevyhověl první výzvě, ale zaslal stěžovateli vyhledané odkazy na nabídky bytů k pronájmu a následně jej znovu vyzval k osvědčení existence nároku na dávku mimořádné okamžité pomoci a její výše. Nutno podotknout, že

po druhé výzvě zaslal stěžovateli další odkazy na nabídky bytů k pronájmu. Neměl důvod pochybovat o stěžovatelově možnosti komunikovat s potenciálními pronajímateli prostřednictvím internetu, když obdržel od stěžovatele několik zpráv odeslaných z jeho datové schránky. O nepřiznání dávky v hmotné nouzi rozhodl správní orgán I. stupně teprve poté, co stěžovatel dvakrát neprojevil žádnou snahu o spolupráci a ani se nepokusil výši požadované dávky osvědčit. Jeho obecná tvrzení o tom, že nemohl vyjednávat bez hotovosti, jsou hypotetická a nepodložená.

[22] Závěrem Nejvyšší správní soud podotýká, že sice je třeba trvat na tom, aby o dávkách mimořádné okamžité pomoci bylo rozhodováno co nejrychleji, a z povahy věci by tak řízení o nich mělo být co možná nejméně formální, ale správní orgány zároveň nemohou poskytovat mimořádnou okamžitou pomoc pouze na základě žádosti, aniž by měly jakkoliv doloženo, že žadatel skutečně potřebuje dávku k účelu, který v žádosti uvedl, a jak k výši požadované pomoci dospěl. V nyní projednávané věci stěžovatel nereagoval adekvátně na výzvy žalovaného, který se tak měl spokojit pouze se stěžovatelovými ničím nepodloženými tvrzeními. Přiznání dávky mimořádné okamžité pomoci za této situace je nepřipadné tím spíše při přihlédnutí k výši částky, o kterou stěžovatel žádal. Lze tedy uzavřít, že krajský soud nepochybil, pokud na základě žalobních námitek neshledal v postupu ani v rozhodnutí správních orgánů žádnou vadu, pro kterou by bylo třeba jejich rozhodnutí zrušit.

V. Závěr a náklady řízení

[23] S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud uzavírá, že neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji podle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl.

[24] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení; naopak žalovaný úspěšný byl, avšak ve věci pomoci v hmotné nouzi v souladu s § 60 odst. 2 s. ř. s. nemá právo na náhradu nákladů řízení.

[25] Stěžovateli byl ustanoven zástupcem pro řízení o kasační stížnosti Mgr. David Zahumenský, advokát se sídlem třída Kpt. Jaroše 1922/3, Brno. V takovém případě platí hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 10 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Pro určení výše nákladů spojených s tímto zastoupením se použije podle § 35 odst. 2 s. ř. s. vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“). Ustanovený zástupce učinil ve věci dva úkony právní služby: převzetí a příprava zastoupení [§ 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu] a podání, resp. doplnění kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. Za každý tento úkon náleží zástupci odměna, a to ve výši 1000 Kč [§ 9 odst. 2 ve spojení s § 7 bodem 3. advokátního tarifu], zvýšená o 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Ustanovenému zástupci tak náleží odměna a náhrada hotových výdajů v částce 2600 Kč, navýšené o částku odpovídající DPH 21%, tj. celkem 3146 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.)

pokračování

V Brně dne 29. září 2020

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu